

Kamermuziek in Italië

Verantwoording

Internationale promotie is een van de speerpunten van Muziek Centrum Nederland. Juist muziek beperkt zich bij uitstek niet tot landsgrenzen. Om musici en ensembles werkzaam in de kamermuzieksector te helpen de weg in het buitenland te vinden, publiceert Muziek Centrum Nederland met regelmaat landenbrochures. Door middel van deze brochures willen wij musici en ensembles die geïnteresseerd zijn om in een bepaald land concerten te geven, op bondige wijze inzicht geven in de muzikale infrastructuur en gang van zaken in dat betreffende land. Hoe is de 'mentaliteit' op het gebied van muziek daar, waar vind je gegevens over podia en festivals? Kortom, hoe creëer je de beste kansen voor optredens in dat land?

De oorspronkelijke versie van '*Handleiding kamermuziek in Italië*' verscheen in november 2006 en is gebaseerd op gesprekken die in dat jaar gevoerd werden. Deze versie komt, op enkele wijzigingen na, grotendeels overeen met de oorspronkelijke uitgave. Eerder verschenen er publicaties over Duitsland en de Verenigde Staten.

Muziek Centrum Nederland verwelkomt reacties van lezers. Commentaar, aanvullingen en nieuwe informatie waarmee musici hun voordeel kunnen doen, stellen wij zeer op prijs.

Muziek Centrum Nederland wil allereerst Alessandra Sciabica bedanken, die de tekst voor deze Italië-publicatie schreef. Zij is werkzaam in de muziekpraktijk van haar geboorteland en daardoor zeer goed thuis in de Italiaanse kamermuziekmarkt. In het dagelijkse leven heeft zij de organisatorische leiding van het Xenia Ensemble, een ensemble dat gespecialiseerd is in 20ste-eeuwse en hedendaagse muziek, gevestigd in Turijn. Alessandra Sciabica heeft tevens de organisatorische leiding van het door de Stichting Xenia Ensemble georganiseerde Internationale kamermuziekcursus voor jonge strijkers. Deze cursus vond afgelopen zomer (juli/augustus) voor de negende keer plaats.

Onze dank gaat verder uit naar Bas Ernst, beleidsmedewerker Culturele Zaken van de Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden in Rome, die deze publicatie van een voorwoord voorzag.

Amsterdam, 2008

Muziek Centrum Nederland

Rokin 111

1012 KN Amsterdam

Nederland

T +31 (0)20 344 6000

F +31 (0)20 673 3588

info@muziekcentrumnederland.nl

www.muziekcentrumnederland.nl

Muziek Centrum Nederland (MCN) is het kennis- en promotiecentrum voor het professionele muziekveld waarin per 1 januari 2008 zeven genre-instellingen zijn opgegaan: De Kamervraag, Donemus, Gaudeamus, Dutch Jazz Connection, De Jazzorganisatie, het Nederlands Jazz Archief en het Nationaal Pop Instituut. Een sterke muzieksector op nationaal en internationaal niveau en met een groot en breed publieksbereik, dat is waar MCN voor staat.

DISCLAIMER: Muziek Centrum Nederland verklaart dat deze publicatie op zorgvuldige wijze en naar beste weten is samengesteld, maar kan niet instaan voor de juistheid of volledigheid van de informatie. Muziek Centrum Nederland aanvaardt dan ook geen enkele aansprakelijkheid voor eventueel geleden schade, van welke aard dan ook, door foutieve vermelding in deze publicatie.

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1 Italië	6
1.1 Een algemeen overzicht	6
1.2 Italianen en belangstelling voor cultuur	6
2 Klassieke muziek in Italië	8
2.1 Recente ontwikkelingen.....	8
2.2 De organisaties.....	12
2.3 Hoe bekend zijn Nederlandse musici in Italië?.....	13
3 Praktische informatie	15
3.1 Organisatorische en administratieve tips	15
3.2 Mogelijkheden om in Italië financiële steun te verkrijgen	16
4 Overzicht van organisaties.....	17
4.1 Nationale organisaties	17
4.2 Concertorganisaties.....	18
4.3 Festivals.....	24
4.4 Verenigingen voor hedendaagse muziek	27
4.5 Concoursen – cursussen	31
Overzicht feestdagen	32

Voorwoord

Italië is een land waar iedereen wel een mening over heeft. Het overweldigende culturele erfgoed, het prachtige landschap, de fantastische keuken stemmen velen enthousiast. Anderen hebben wel eens wat moeite met de organisatorische gang van zaken. Voor wie echter professioneel de Italiaanse muzikale markt wil opgaan is meer gedegen kennis noodzakelijk. Dit rapport van Muziek Centrum Nederland is een uitstekende introductie en een praktische wegwijzer in de Italiaanse muzikale wereld.

Eenzijds kenmerkt Italië zich door een rijk geschakeerd muzikaal aanbod, maar anderzijds door een gebrek aan financiële middelen voor de muzieksector. Met name is dit voelbaar in die disciplines waar de Nederlandse muziek internationaal buitengewoon goed presteert: oude en hedendaagse muziek. De meer 'traditionele' kamermuziek kent een groot binnenlands aanbod, maar een relatief beperkt aantal speelmogelijkheden. Dit wordt nog eens versterkt door de voorkeur van veel Italiaanse organisatoren een programma samen te stellen met bekende internationale artiesten naast lokale en enkele nationale ensembles. Hierdoor is het voor minder bekende buitenlandse musici moeilijk om kansen te creëren.

Mijns inziens is Italië niet te beschouwen als dé markt van het grote geld voor Nederlandse musici. Slechts enkele musici en ensembles slagen erin om ieder jaar één of meer concerten in dit land te geven. Veelal is dit het resultaat van een glansrijke muzikale carrière, alsook van een professionele benadering van de Italiaanse markt.

De Italiaanse muzikale markt is gefragmenteerd: er zijn grote regionale socio-economische verschillen. In het algemeen kan worden gesteld dat de meeste muziekorganisaties zich in het noorden en het midden van het land bevinden. Dat wil echter geenszins zeggen dat in zuidelijke steden als Cagliari, Palermo en Catania geen betrouwbare en artistiek interessante partners gevonden zouden kunnen worden.

Italië is geen Nederland. Dat lijkt een open deur, maar veel Nederlanders verkijken zich op de complexiteit van de Italiaanse samenleving en op de voor ons afwijkende omgangsvormen in het dagelijkse verkeer. Vaak worden wij benaderd met de vraag om lijsten van relevante Italiaanse concertorganisaties. In dit rapport staat hiervan een goed overzicht. Doel is meestal een e-mail of cd/dvd en promotiemateriaal naar een concertorganisator te sturen in de hoop een optreden te realiseren. Ik hoor zelden dat deze strategie in Italië tot succes leidt.

Sleutelwoord is persoonlijk contact. Wie in Italië succes wil hebben zal moeten investeren in het opbouwen van een netwerk van relevante actoren. Naar Italië te reizen om organisatoren, collega-musici en andere relevante actoren persoonlijk leren kennen is belangrijk. Deelname aan Nederlandse (en internationale) festivals waar internationale bezoekers op afkomen, zoals de Dutch Chamber Music Meeting, het Festival Oude Muziek en Gaudeamus Muziekweek zijn belangrijke 'vitrines' voor Nederlandse musici omdat hier doorgaans eveneens Italiaanse programmeurs en journalisten aanwezig zijn. Ook wordt de gedachte dat heel Europa inmiddels Engels spreekt hier snel gelogenstraft: enige kennis van de Italiaanse taal is doorgaans onontbeerlijk.

Als eenmaal de contacten zijn gelegd en een concert is afgesproken dan is het cruciaal om alle gemaakte afspraken schriftelijk vast te leggen en de stand van zaken goed te volgen. Situaties willen hier nog wel eens snel veranderen, met soms vervelende verrassingen. Deze inleiding is geenszins bedoeld om Italië af te raden, integendeel! Maar het is van groot belang met realistische doelstellingen de Italiaanse muzikale markt te betreden. Het maken van een Italiaanse tournee is voor velen onvergetelijk: bijzondere locaties, attent publiek en creatieve professionele organisatoren, die veelal zonder uitgebreide overheidssteun bijzondere programma's weten samen te stellen.

Ondanks de eerdergenoemde moeilijkheden van de Italiaanse markt zijn er zeer zeker kansen. Deze ambassade en onze collega's van het consulaat-generaal in Milaan ondersteunen jaarlijkse diverse Italiaanse festivals en concertorganisatoren die Nederlandse musici en ensembles uitnodigen. Wij treden niet op als boekingskantoor voor Nederlandse musici, maar staan in contact met lokale organisatoren en ondersteunen deze bij hun vraag naar Nederlandse muziek. De meeste hiervan staan in dit rapport opgesomd. Ons streven is om deze Italiaanse organisaties te blijven motiveren Nederlandse musici te boeken. In nauwe samenwerking met de Nederlandse koepelinstellingen, zoals Muziek Centrum Nederland slagen we er steeds beter in om bekende en nieuwe namen aan het Italiaanse publiek te presenteren.

Bas Ernst
Beleidsmedewerker Onderwijs en Culturele Zaken
Nederlandse Ambassade Rome

1 Italië

1.1 Een algemeen overzicht

Italië is een land met 58 miljoen inwoners dat gekarakteriseerd wordt door twee grootstedelijke gebieden, Rome (centrum) en Milaan (noorden), enkele grote stedelijke centra zoals Turijn en Genua in het noorden, Napels en Palermo in het zuiden en een groot aantal middelgrote en kleine steden, verspreid over het gehele gebied en gegroepeerd onder 21 regionale bestuurlijke eenheden.

Het geografische onderscheid tussen noorden, midden en zuiden is niet alleen kenmerkend voor het grondgebied vanwege de verschillende aardrijkskundige aspecten. In algemene termen betekent het ook de scheidslijn tussen het ontwikkelde en concurrerende noorden, het centrum, voornamelijk aangetrokken door het grootstedelijke gebied van Rome, en het zuiden, of *Mezzogiorno*, dat al decennialang structurele achterstand en gestagneerde sociaal-economische groei vertoont.

Het grootste deel van de rijkdom van het land is geconcentreerd in de noordelijke provincies waar alle industrialisatieprocessen tot ontwikkeling zijn gekomen en waar zich een deel van de geldelijke rijkdom heeft verzameld, met Milaan als financiële hoofdstad. Deze ontwikkeling is uiteraard bepalend geweest voor de vorming van een samenleving die dynamischer is dan de zuidelijke, die ook tegenwoordig nog aanzienlijke ontwikkelingsproblemen vertoont.

1.2 Italianen en belangstelling voor cultuur

De volgende tabellen geven een inzicht in de culturele voorkeuren van de Italianen. De gegevens hebben betrekking op de jaren 2000 - 2003 en zijn overgenomen uit "Cultuur, samenleving en vrije tijd" - jaarlijks Meerledig Onderzoek over het gezinsleven "Aspecten van het dagelijks leven" (jaar 2003).

Tabel 1 verwijst naar voorkeuren die betrekking hebben op de cultuurindustrie. Tabel 2 geeft inzicht in culturele activiteiten en amusement, waartoe ook sportevenementen en het bezoek aan discotheken en danszalen worden gerekend.

Tab.1: Personen van 3 jaar en ouder die televisie kijken en naar de radio luisteren en personen van 11 jaar en ouder die tijdschriften en boeken lezen - Jaren 2000 - 2003

Jaar	TV	Radio	Tijdschriften*	Boeken**
2000	93,6	62,5	59,8	38,3
2001	94,5	63,2	61,7	40,4
2002	94,3	62,8	62,4	41,2
2003	94,7	64,6	60,1	41,4

* tenminste één keer per week

** tenminste één boek in de laatste 12 maanden

Tab.2: Personen van zes jaar en ouder die in de loop van het jaar verschillende soorten voorstellingen en amusement hebben bezocht - Jaren 2000 - 2003

Jaar	Theater	Film	Concerten klassiek en opera	Overige concerten (lichte muziek)	Sport-evenementen	Musea en tentoonstellingen	Discotheken en danszalen	Archeologische bezienswaardigheden en monumenten
2000	17,2	44,7	8,5	18,3	27,8	28,6	25,9	23,3
2001	18,7	49,5	9,1	19,0	28,2	28,0	26,4	21,5
2002	18,7	50,0	9,0	19,4	27,3	28,1	25,2	21,4
2003	17,9	48,1	8,8	20,5	29,0	28,5	26,3	22,7

Uit tabel 1 blijkt de zwakte van het Italiaanse uitgeverijstelsel, zowel voor bladen als voor boeken. Uit tabel 2 blijkt de constant lage publieke belangstelling voor klassieke muziek en opera. Dit demonstreert het onvermogen van de klassieke muzieksector om nieuw publiek te trekken, vergeleken met de aantrekkingskracht van andersoortige evenementen en nieuwe vormen van vrijetijdsbesteding.

2 Klassieke muziek in Italië

2.1 Recente ontwikkelingen

Italië: land van het *belcanto*, geboorteland van Monteverdi en Verdi, van Corelli en Scarlatti, van Scelsi, Berio en Sciarrino en vele andere componisten en uitvoerders die bepalend zijn geweest voor de ontwikkeling van de klassieke muziek. Inspiratiebron voor tal van bekende en minder bekende buitenlandse componisten, die al sinds 1700 gedurende lange perioden aan de hoven van de voornaamste Italiaanse steden verbleven. Denk bijvoorbeeld aan Georg Friedrich Händel, die in het begin van de achttiende eeuw vier jaar in Italië doorbracht. Of kijk naar een voorbeeld uit begin jaren zestig van de twintigste eeuw, toen de componist Louis Andriessen bij Luciano Berio in Milaan studeerde.

In datzelfde Italië heeft de klassieke muzieksector het heden ten dage bijzonder moeilijk. De zogenaamde 'serieuze' muziek lijkt vrijwel uitsluitend nog betekenis te hebben voor een kleine elite, die zich kenmerkt door een hoog opleidingsniveau en een hoog inkomen.

Uiteraard zijn voor die geringe belangstelling verschillende oorzaken aan te wijzen. Deze publicatie wil daar niet uitgebreid op ingaan, maar door kleine verwijzingen de context verduidelijken waarbinnen de muziek zich toch weet te handhaven en te ontwikkelen.

Om de context van de huidige Italiaanse muziekpraktijk te beschrijven, verschaffen we gegevens over de uitgaven van de centrale overheid. Ook besteden we aandacht aan zaken als het verband tussen het onderwijs en muziekonderwijs, alsook de huidige omvang van het publiek. Tenslotte beschrijven we de instellingen en organisaties in de diverse culturele sectoren.

Het *Fondo Unico per lo Spettacolo* (FUS = Fonds voor de Podiumkunsten) is de voornaamste bron van overheidsfinanciering in Italië voor de podiumkunsten (theater, dans, muziek, opera, film e.a.) en de enige geldgever voor concertuitvoeringen. Alleen voor de financiering van opera, en van speciale projecten zoals de Biënnale van Venetië, worden aan de bijdrage ook de opbrengsten van de loterij toegevoegd. Jaarlijks bepaalt een speciale commissie, onder voorzitterschap van de minister van cultuur, welke percentages toegekend zullen worden aan de diverse cultuursectoren.

Tabel 3 geeft in percentages de verdeling van het fonds weer. Deze tabel laat zien waar de prioriteiten van het fonds liggen. Onder 'Muziekactiviteiten' valt de financiering van kleinere operahuizen, symfonieorkesten, reguliere opera-activiteiten/ operaproductanten, concertseizoenseries, festivals, activiteiten voor muziekpromotie en muzikale ontwikkeling, en muziekkorpsen.

Tab.3: percentages van verdeling en beschikbaarstelling aan de sectoren uitvoerende kunst en filmproducties 2003-2004. Bron Jaarverslag FUS 2005

Sector	2003		2004	
	Aandeel in %	Bedrag	Aandeel in %	Bedrag
14 Fondazioni Lirico-sinfoniche (grote operahuizen*)	47,81	244.474.391	47,81	239.055.000
Muziekactiviteiten	13,43	72.127.027	14,07	70.350.000
Dans	1,51	8.835.075	1,74	8.700.000
Theaterproducties	17,60	91.618.943	16,68	83.400.000
Filmproducties	18	93.193.220	18	90.000.000
Circus en reizend toneel	1,51	7.683.535	1,51	7.583.000
Ministerieel Fonds	0,0013	6.586	0,0024	12.000
Opdrachten	0,0165	83.594	0,08	400.000
Sector instituut	0,1	506.629	0,1	500.000
TOTAAL	100	518.529.000	100	500.000.000

* hieronder vallen o.a. *La Scala (Milaan)*, *La Fenice (Venetië)* en andere grote operahuizen, maar ook de *Accademia di Santa Cecilia*. Deze belangrijke concertzaal organiseert geen operaproducties maar is wel een factor van grote betekenis in Italië. De orkesten van de grote operahuizen verzorgen ook symfonische concerten.

Als we alleen naar de muzieksector kijken, zien we dat van het totaal van de aan de sector toegewezen middelen 78% bestemd is voor de 14 Fondazioni Lirico-sinfoniche (grote operahuizen). De overige 22% is bestemd voor alle andere organisaties die zich met muziek bezighouden. Hoe die 22% is verdeeld over de diverse muziekinstellingen, is te vinden in tabel 4.

Tab.4: Instellingen, bijdragen en gemiddelde bijdrage per productiesector 2003-2004
Bron Verslag FUS 2005

jaar	Instellingen		Bijdragen		Gemiddelde bijdrage	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
<i>Teatri di tradizione*</i>	27	26	16.744.527	16.800.00	620.168	646.154
Concert- en koorproducties	247	216	16.837.071	16.759.000	68.166	77.588
Symfonieorkesten	12	12	13.653.405	14.425.000	1.137.784	1.202.083
Opera-activiteiten en -producties	33	29	4.324.772	3.255.000	131.054	112.241
Festivals	98	73	9.397.966	9.096.000	95.898	124.603
Cursussen	52	43	2.022.086	1.803.000	38.886	41.930
Concoursen	52	39	1.370.138	1.230.000	26.349	31.538
Promotie-activiteiten	51	36	1.186.411	1.132.000	23.263	31.444
Promotie-instellingen	5	5	2.484.120	2.725.000	496.824	545.000
Muziekkorpsen	1542	1672	1.114.866	999.653	723	598
Buitenlandse producties	52	40	1.999.798	1.498.000	38.458	37.450
Bijzondere projecten	3	3	170.000	191.000	56.667	63.667
Bestuurlijke initiatieven	23	4	5.425.969	1.280.000	235.912	320.000
Sub-totaal	2197	2198	76.731.129	71.193.653	34.925	32.390
Fondsen van lotto/extra FUS ¹	1	3	687.900	1.800.000	687.900	600.000
Totaal	2198	2201	77.419.029	72.993.653	35.222	33.164

**Teatri di tradizione: in Italië worden hiermee de kleinere operatheaters bedoeld die geen 'Fondazioni liriche' (grote operahuizen) zijn. Ze produceren kleinschalige opera's en concerten. Vrijwel elke stad in Italië beschikt over zo'n operatheater - natuurlijk zijn die niet allemaal groot en rijk.*

Om het beeld compleet te maken, moeten we opmerken dat bij de verdeling van de gelden over Italië de verschillen tussen het noorden, het midden en het zuiden tamelijk groot zijn. Het noorden, onderverdeeld in noordwest en noordoost, krijgt respectievelijk 19,9% en 25,4% van de middelen, het centrum 32,4%, het zuiden 14,8% en de eilanden (d.w.z. Sicilië en Sardinië) 7,5%. In de noordelijke regio's wordt wel het grootste aantal uitvoeringen georganiseerd. Daar bevindt zich ook het meeste publiek.

Het publiek voor klassieke muziek is, zoals al eerder benadrukt, beperkt. Opera- of concertbezoek is een elitaire aangelegenheid geworden. Deze beperkte belangstelling is ook een gevolg van de vergrijzing van het publiek. Daarover wordt sinds enige jaren uitgebreid gesproken, maar vanuit de overheid is hierop nog geen enkele actie ondernomen. Gegevens wijzen uit dat de bezoekers van diverse Italiaanse festivals en concerten voornamelijk uit de leeftijdsgroepen 20 tot 30 en tussen de 50 en 75 jaar afkomstig zijn. Het publiek in de leeftijd van 30 tot 50 jaar is ondervertegenwoordigd.

¹ Een financiering uit de fondsen van het lottospel is gegaan naar: De Stichting Biënnale van Venetië, het CIDIM voor een bijzonder project, en het Festival della Val di Noto in Siracusa.
Bron: uitwerking van gegevens Directoraat-Generaal voor Voorstellingen en Sport.

Doordat een duidelijk beleidsplan en een daaraan gekoppelde financiering van de regering vooralsnog ontbreekt, zijn het de regio's, de lokale besturen en concertorganisaties zelf die ideeën en middelen moeten zien te vinden om het bezoek van jong publiek te laten toenemen. In de praktijk blijkt dit een nogal moeizame zaak te zijn. Er bestaan echter positieve voorbeelden, zoals de *Amici della Musica di Palermo* die sinds 1997 met het 'Schoolproject' ontmoetingen, openbare repetities en lezingen organiseert. Elk jaar doen hier zo'n 7 à 8.000 leerplichtige leerlingen aan mee; zij werken zo met musici als Misha Maiksy en vele Italiaanse musici.

Het muziekvakonderwijs op de Italiaanse conservatoria is vooral gericht op de ontwikkeling van solistische vaardigheden van de studenten en minder op die van het samenspel. Niet alle conservatoria bieden lessen aan in kwartetspel of kamermuziek.

Ondanks verlaging van overheidsbijdragen (maar gecompenseerd door een toename van lokale en regionale fondsen) en een afname van de publieksbelangstelling voor klassieke muziek, is er toch een groot aantal organisaties in Italië dat zich bezighoudt met klassieke muziek. Het hele land laat een fijnmazige verspreiding zien van organisaties die concerten, concertseries en festivals organiseren. Door het ontbreken van cijfers is het helaas niet mogelijk inzicht te geven in welke genres deze organisaties vooral programmeren (oude, klassieke of hedendaagse muziek), de hoeveelheid en de kwaliteit van hun aanbod, alsmede de hoeveelheid publiek die zij met hun activiteiten genereren.

Als men kijkt naar de programmering van de vier grote Italiaanse concertinstellingen (*Società del Quartetto di Milano*, *Accademia di Santa Cecilia di Roma*, *Unione Musicale di Torino*, *Amici della Musica di Palermo*) valt op te merken dat het zwaartepunt ligt op het klassiek-romantische repertoire. Niettemin zou je met enige voorzichtigheid kunnen zeggen dat de laatste vijf jaar er iets meer variatie in het aanbod is gekomen door een wat groter aandeel van oude en hedendaagse muziek. Toch blijft het nog heel moeilijk om programma's met hedendaagse muziek te vinden. Dat wil zeggen, muziek van in leven zijnde componisten. In de sector oude muziek zien we de laatste jaren de opkomst van Italiaanse ensembles van uitstekende kwaliteit. Zij worden niet alleen in Italië, maar vooral ook vaak in het buitenland gewaardeerd. We noemen o.a. *Europa Galante*, *La Cappella della Pietà dei Turchini*, *La Risonanza*, *Il Giardino Armonico*, *La Venexiana*, *l'Accademia Montis Regalis* e.a. De toename van de publieke belangstelling voor dit genre alsmede die van conservatoriumstudenten is een recent feit. Er zijn aan de conservatoria dan ook lessen ingevoerd voor oude muziek. Ook zijn er heel wat workshops en masterclasses gekomen die speciaal aan dit genre zijn gewijd.

Het Italiaanse publiek heeft over het algemeen een zeer conservatieve smaak. Er is grote weerstand tegen 20ste-eeuwse en hedendaagse muziek. Aan de andere kant hebben programmeurs ook weinig geëxperimenteerd om dit repertoire eens op een creatieve manier aan de man te brengen. Een recent initiatief zien we in de serie *Rai Nuova Musica*. Vanaf 2004 heeft het Nationale Orkest van de Rai een concertserie opgezet die geheel gewijd is aan hedendaagse muziek (d.w.z. nieuw gecomponeerd en uit de tweede helft van de 20ste eeuw).

Ondanks deze kanttekeningen geeft het beeld van de hedendaagse muziek tekenen van levendigheid. Het gaat om een sector die gekarakteriseerd wordt door componisten en musici die zich, bij het ontbreken van steun van grote instellingen, hebben georganiseerd in verenigingen. Van daaruit organiseren ze projecten om zichzelf en de muziek die ze uitvoeren of die hen interesseert te promoten. Verenigingen als het *Xenia Ensemble* in Turijn, *Sentieri Selvaggi* in Milaan, het *Dedalus Ensemble* in Brescia of *Dissonanze* in Napels vervullen hierin een zeer belangrijke culturele en propagerende rol. Hoewel ze geen financiële ondersteuning van overheidswege krijgen, krijgen ze in het algemeen wel een aanzienlijke erkenning en steun van de lokale gemeenschap waarin zij in goede verstandhouding hun initiatieven promoten.

2.2 De organisaties

De eerste concertverenigingen in Italië stammen uit het einde van de negentiende eeuw toen in Florence, en vervolgens in Milaan, de *Società del Quartetto* werden opgericht (de vereniging in Milaan is nog steeds actief). Van begin twintigste eeuw tot 1920 werden zeer veel concertverenigingen opgericht met de naam *Amici della Musica* (Vrienden van de Muziek). Hun doel was om de Italiaanse en buitenlandse kamermuziek in de steden, maar ook in de kleine centra, te bevorderen. Een behoorlijk aantal was, en is nog steeds, gevestigd in de provinciesteden. Daar dragen ze op prijzenswaardige wijze bij aan de promotie van de kamermuziek en symfonische muziek. Tegelijkertijd ontstonden er verschillende verenigingen van universiteitsstudenten die ook graag een bijdrage wilden leveren om het culturele niveau op een hoger plan te brengen. Dit deden ze door middel van een concertaanbod, congressen en lezingen en door de promotie van jonge musici.

De gehele afgelopen eeuw kende een toename van het aantal concertorganisaties. Zij hebben zeker bijgedragen aan de verspreiding van muzikale kennis en vaardigheden, zij het dan ook op verschillende kwaliteitsniveaus en afhankelijk van hun financiële middelen. Ter illustratie: in 2001 waren er 265 organisaties die bijdragen ontvingen tussen de €5.000,- en €75.000,-². Niet al deze organisaties hebben dus de financiële mogelijkheid om concerten te programmeren met internationaal beroemde artiesten of met buitenlandse ensembles. De opsomming van organisaties in hoofdstuk 4.2 geeft alleen gevestigde instellingen, festivals en concertseizoenseries weer.

Deze seizoenseries beginnen gewoonlijk aan het einde van september en eindigen eind mei. Het aantal concerten varieert, afhankelijk van de omvang van de organisatie. Gemiddeld worden tussen de 40 en 50 concerten per jaar (door de grotere concertorganisaties) georganiseerd. De programmering wordt gewoonlijk een jaar van tevoren vastgesteld.

Naast de concertprogramma's die zich over een seizoen uitstrekken, bestaan er veel (kleinere) concertseries en festivals van verschillende omvang en programmering. Behalve festivals gewijd aan opera of aan grote orkesten (Rossini Festival of *Maggio Musicale Fiorentino*), bestaan er belangrijke manifestaties van hedendaagse muziek (Biennale van Venetië) of van experimentele producties met een mengeling van theater/dans/muziek (RomeEuropaFestival). Grote festivals voor oude muziek of barokmuziek ontbreken. Uitzonderingen hierop zijn het Festival van Barga en het Festival van Cremona, die echter voornamelijk gewijd zijn aan de barokopera. Wel zijn er vele kleine uitmuntende centra gewijd aan barokmuziek, met een consistente kwaliteit. Hier worden vaak internationaal bekende solisten uitgenodigd, terwijl met het budget ook enkele ensembles bekostigd zouden kunnen worden. Dat is bijvoorbeeld het geval met het *Festival Grandezza e Meraviglie* van Modena of het *Festival Nuove Settimane Barocche* van Brescia. Naast festivals en concertseries geleid door zelfstandige verenigingen of instellingen hebben ook diverse steden een zomerprogrammering. Daarin zijn vaak ook klassieke muziekconcerten opgenomen. Over het algemeen zijn deze programmeringen meer gericht op vormen van amusement met een meer populair karakter. Toch gebeurt het ook wel dat kamerorkesten aan bod komen in plaats van grote solisten of multimediale projecten. Voorbeelden daarvan vind je in Palermo met het *KalsArt Festival*; Turijn met een buitengewoon gevarieerde zomerprogrammering; en Rome, vooral sinds de ingebruikneming enige jaren terug van het nieuwe Auditorium in het Muziekpark. Dit Auditorium is ontworpen door de beroemde Italiaanse architect Renzo Piano.

² Bron: *Organizzare Musica [Muziek organiseren]* door Cecilia Balestra en Alfonso Malaguti, Franco Angeli, Milano 2003.

Het huidige beeld van Italiaanse musici en ensembles is tamelijk levendig. Er zijn veel opkomende kamerensembles die zich een plek verwerven binnen de concertseizoenprogramma's: het *Trio Debussy*, het *Quartetto Prometeo*, het *Quartetto Bernini*, het *Quartetto di Cremona* etc. De Italiaanse ensembles voor oude muziek, het is al eerder opgemerkt, zijn van grote kwaliteit. Ze genieten dan ook een grote waardering zowel in Italië als daarbuiten. Voor hedendaagse muziek bestaan verschillende ensembles die, door de lastige markt waarin ze zich bewegen (veel specialismen en zeer veel concurrentie), moeite hebben een plaats te vinden van waaruit zij verder kunnen groeien. Verder zijn er veel ensembles die op meer lokaal niveau concert- en educatieve activiteiten ontwikkelen, vaak door middel van residencies. Deze ensembles slagen er gaandeweg in bekendheid te verwerven en een plek te vinden in een wat ruimere markt.

De aanwezigheid van buitenlandse musici in de seizoenprogramma's en festivals illustreert de oorspronkelijke bedoeling van de eerste concertverenigingen om in Italië buitenlandse ensembles te presenteren. Sterker nog, in het algemeen klagen de Italiaanse musici over een buitensporige aandacht voor buitenlandse ensembles en de geringe bereidheid om Italiaanse ensembles te programmeren. Deze verwerven op hun beurt gemakkelijker bekendheid in andere landen.

Er kunnen tal van oorzaken zijn voor het succes van een ensemble, of het succes van de ene componist boven de andere. Afgezien van een onomstreden artistieke kwaliteit kan succes in Italië, net zoals waarschijnlijk in andere landen, afhangen van een goede agent/manager die het muzieklandschap kent, van een gelukkige ontmoeting met een artistiek directeur of van persoonlijke vriendschappen, van het aanzien dat kan voortkomen uit het gepresenteerd worden door een culturele vertegenwoordiging, of van de doelmatigheid waarmee formele verplichtingen worden afgehandeld (zie Hoofdstuk 3).

2.3 Hoe bekend zijn Nederlandse musici in Italië?

De mate van waardering in Italië voor Nederlandse musici en ensembles is niet makkelijk te bepalen. Als men zich uitsluitend baseert op de kwantitatieve gegevens, verstrekt door de culturele afdeling van de Nederlandse Ambassade, kan met 127 concerten en 33 tournees georganiseerd in ruim vijf jaar (2000-2005) zeker bevestigd worden dat de Nederlandse aanwezigheid in Italië tamelijk groot is, en blijkbaar ook de waardering van het publiek en van degene die organiseert. (*NB door het ontbreken van totaalcijfers is het niet mogelijk om het marktaandeel van Nederlandse ensembles in Italië te bepalen.*)

Een aanzienlijk deel van deze concerten betrof ensembles gespecialiseerd in oude muziek. Ook ontbrak het niet aan concerten met hedendaagse muziek en eerbetonen aan levende componisten.

Ton Koopman met het Amsterdam Baroque Orchestra, het Orkest van de Achttiende Eeuw en Gustav Leonhardt zijn de meest voorkomende namen. Dit geeft het algemene gevoel in Italië weer dat Nederland uitmunt in de oude-muziekpraktijk, in het bijzonder dan op het gebied van klavier- en blaasinstrumenten.

Hoezeer kenners van de sector ze ook beschouwen als vertolkers van zeer hoog niveau, minder bekend bij het publiek zijn de hedendaagse muziekensembles zoals het Asko, het Schönberg Ensemble, het Ives Ensemble en het Nieuw Ensemble. Maar dit hangt ook af van de geringere bekendheid van het Italiaanse publiek met hedendaagse muziek en dus van de

beperkte plaats die het genre inneemt binnen de traditionele seizoenprogrammeringen. Het is dan ook veel gemakkelijker voor deze groepen om zich aan te bieden op festivals, algemeen bekend als meer openstaand voor vernieuwing. Het is geen toeval dat kleinere ensembles als het Zephyr Kwartet en het Electra Ensemble herhaaldelijk in Italië zijn uitgenodigd. Daar hebben ze opgetreden in kleine concertseries of festivals gewijd aan de hedendaagse muziek.

Afgezien van Louis Andriessen is in Italië de kennis van de hedendaagse Nederlandse componisten beperkt. Aan Louis Andriessen is in 1996 zelfs een eerbetoon gewijd op het Festival Settembre Musica in Turijn. Ter gelegenheid hiervan verscheen een monografie onder redactie van Enzo Restagno bij uitgeverij Edizioni di Torino. Louis Andriessen heeft sindsdien, mede door zijn artistieke samenwerking met de Italiaanse zangeres Cristina Zavalloni, een zekere plaats in Italië gekregen.

Niettemin bestaat bij ingevoerde Italiaanse muziekcritici een zeer positief beeld over het Nederlandse muzikleven. Een citaat van Enrico Chiorra (uit een recensie verschenen in het Italiaanse tijdschrift *CD Classics*) mag hiervan een illustratie zijn:

“In Italië heeft het succes van de composities van Louis Andriessen, dat ongeveer tien jaar geleden begon, aan ons een land onthuld dat muzikaal gesproken nog nooit serieus genomen was. Het huidige Nederlandse muzikleven behoort tot het meest vitale en enthousiasmerende van het oude continent; (...) tekent zich een levendigheid en diversiteit af die, Engeland uitgezonderd, in Europa geen vergelijking kent.”

3 Praktische informatie

3.1 Organisatorische en administratieve tips

Een concert organiseren in Italië is in praktisch opzicht helemaal geen gemakkelijke zaak. De organisaties, of het nu gaat om de operahuizen, concertinstellingen, festivals of culturele verenigingen, zijn onderworpen aan een aantal procedurele en fiscale lasten die tijd en aandacht vergen.

Wie van plan is om een concert in Italië te geven, moet weten dat een van de meest verwarrende en prijzige stappen betrekking heeft op de sociale verzekering (in Italië ENPALS). De af te dragen sociale premies zijn ongeveer 30 % van het totaalbedrag van het netto honorarium. Deze regeling kan omzeild worden met het overleggen van een Verklaring E-101. Het is belangrijk om het podium, of de concertorganisatie, ruim van te voren op deze mogelijkheid te wijzen.

Met de verklaring E-101 toont de musicus aan dat hij/zij *in Nederland* verplicht verzekerd is voor de sociale verzekeringen (AOW, Kinderbijslag, Nabestaandenwet, AWBZ). Dit voorkomt dat er door het buitenlands podium een gedeelte van de gage moet worden ingehouden voor het betalen van sociale verzekeringen *aldaar*.

Iedereen die in Nederland werkt, of een ingezetene is van Nederland, is verplicht verzekerd. Voor de rest van Europa geldt dat men alleen verplicht verzekerd is wanneer men werkt. E-101 Verklaringen kunnen worden aangevraagd op de website van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) www.svb.nl

Er zijn twee aanvraagformulieren, één voor zelfstandigen en één voor werknemers. Freelance musici met een VAR (Verklaring Arbeidsrelatie) of een inschrijving bij de Kamer van Koophandel worden aangemerkt als zelfstandigen en vragen aan via de aanvraag E-101 voor zelfstandigen.

Freelance musici die geen VAR of inschrijving K.v.K. hebben, worden aangemerkt als werknemer. Hun aanvraag moet ingediend worden door de werkgever, bijvoorbeeld de stichting waarin het ensemble is ondergebracht en die voor de verloning zorg draagt. Niet-Nederlandse musici die in hun eigen land zelfstandig zijn, zijn dat in Nederland niet; zelfstandigheid geldt alleen voor het land waarin men woont. Ook hun Verklaring E-101 wordt dus aangevraagd door middel van de aanvraag voor werknemers.

Voor musici op wie geen van beide bovenstaande situaties van toepassing is, bijvoorbeeld musici die via een verloningsbureau betaald worden, geldt dat zij het aanvraagformulier voor werknemers moeten gebruiken. De vragen die niet op hen van toepassing zijn hoeven zij niet in te vullen.

De SVB raadt aan om bovenaan het aanvraagformulier te vermelden dat u musicus bent, u krijgt dan voorrang. Dit is omdat musici soms op zeer korte termijn een E-101 verklaring nodig hebben.

Het is mogelijk om de Verklaring E-101 voor een heel jaar aan te vragen en vervolgens te verlengen.

Het is belangrijk te weten dat het document een persoonlijk document is, dat niet afgestaan mag worden aan het podium of de concertorganisatie. Uit de praktijk blijkt dat concertorganisatoren vaak vragen om het originele document. Ook al wordt u gevraagd dit document in te leveren, laat een kopie maken want de verklaring E-101 hoort in het bezit te blijven van de aanvrager. In de EU-regelgeving is dit zo vastgelegd.

Volksverzekeringen zijn niet hetzelfde als werknemersverzekeringen; dit zijn de WW en WAO. Deze zijn ondergebracht bij UWV.

De belastingheffing voor een buitenlandse artiest die optreedt in Italië betreft een voorlopige aanslag van 30% op het inkomen ontvangen en voortgebracht in Italië. De concertorganisatie stuurt voor de maand maart van het jaar volgend op het jaar waarin het concert heeft plaatsgevonden, de musicus het bewijs van de uitbetaalde vergoedingen en van de loon- en belastingheffingen die zijn voltrokken.³

Tot slot: het is raadzaam om altijd duidelijk af te spreken of het gevraagde honorarium bruto of netto is. De musicus die een flexibele houding aanneemt in de onderhandelingsfase en in staat is om oplossingen en documenten voor de (uit)betaling te verschaffen kan de Italiaanse organisator bevrijden van veel fiscale rompslomp. Hij/zij kweekt *goodwill* en vergroot daarmee zijn kansen.

3.2 Mogelijkheden om in Italië financiële steun te verkrijgen

In Italië is er geen openbare instelling die optredens van buitenlandse musici financiert. Alle fondsen, zowel publieke als particuliere, zijn in de regel bestemd voor Italiaanse rechtspersonen.

De Nederlandse Ambassade in Rome en het consulaat generaal in Milaan promoten actief de Nederlandse muziek en Nederlandse ensembles op het gebied van de oude en hedendaagse muziek. Zij richten zich op Italiaanse organisaties, waardoor zij vooral aan 'de vraag van de Italiaanse markt' proberen te beantwoorden. Natuurlijk verschaffen ambassade en consulaat informatie aan Nederlandse musici. Maar alleen Italiaanse organisatoren kunnen een financiële ondersteuning aanvragen bij de Ambassade, niet de Nederlandse. Het kan nuttig zijn om Italiaanse concertorganisatoren op deze mogelijkheid te wijzen.

De Nederlandse Ambassade stelt zich niet op als agent voor ensembles/componisten. Doel van de Ambassade is om Italië in contact te brengen met het Nederlandse muziekaanbod. Dit gebeurt bijvoorbeeld door kennismakingsprogramma's of door ontmoetingen, zoals in 2005 voor kamermuziek, om hiermee de voorwaarden te creëren voor een duurzame samenwerking die gebaseerd is op een echte wederzijdse interesse.

³ Het kan van belang zijn om te weten dat, volgens een uitleg van art. 7 van het internationale verdrag tussen Italië en Nederland, een percentage (ongeveer gelijk aan 40%) van het honorarium gezien kan worden als productiekosten (materialen, organisatie, aanschaf muziek) voor het tot stand brengen van het concert. Deze kosten zijn niet onderhevig aan belasting. Het gaat hierbij om een constructie die toegestaan wordt door de bevoegde instanties (fiscale inlichtingen- en opsporingsdiensten) en die benut wordt door enkele festivals. Maar omdat het om een uitleg gaat is het altijd raadzaam om hierover overleg te plegen met de organisatie die het concert organiseert. Het is namelijk niet gezegd dat het in alle regio's wordt ingewilligd.

4 Overzicht van organisaties

4.1 Nationale organisaties

CIDIM (Comitato Nazionale Italiano Musica): Opgericht in 1978. Lid van Conseil International de la Musique - UNESCO

CIDIM geeft informatie over alle aspecten van klassieke muziek in Italië.

De organisatie vervult een belangrijke coördinerende en structurerende rol binnen de muziekproductie en -distributie en bij de promotie van de hedendaagse muziek.

Het CIDIM wijdt al een tijd lang veel aandacht juist aan jonge musici door voor hen initiatieven te ontplooiën als "Suono Giovane" (Jong Geluid), "Galleria dei Suoni" (Klankgalerij), "Nuove Carriere" (Nieuwe Carrières) en "Giovani Solisti" (Jonge Solisten). Dit laatste project, gestart in 2004, is een overzicht van concerten met een thematisch karakter met de bedoeling om jonge vertolkers te laten optreden in de belangrijkste nationale concertverenigingen.

Voorzitter: Francesco Agnello

Artistiek leider: Aldo Bennici

adres: Largo di Torre Argentina 11 – 00186 Roma

tel. +39 06 6819061 – fax +39 06 68190651

e-mail: info@cidim.it – website: www.cidim.it

L'AMIC (Archivi della Musica Italiana Contemporanea) is het Italiaanse centrum voor documentatie en promotie van de hedendaagse muziek van het **CIDIM**. AMIC bevordert een actieve houding van de verschillende archiverende, wetenschappelijke en productieve organisaties.

Zij biedt de muzikuitvoerders, het musicologisch onderzoek en het belangstellende publiek een bijgewerkt en gekwalificeerd systeem van bronnen over de Italiaanse muziekproductie in de 20^e en 21^e eeuw: documenten, gegevens, studies, repertoire, archiefmateriaal en actuele stukken over verschillende soorten ondersteuning en media.

Adres: Largo di Torre Argentina, 11 – 00189 Roma

tel. +39 06 68190648 – fax. +39 06 68190651

e-mail: amic@amic.it – website: www.amic.it

CEMAT: De bond CEMAT (Centri Musicali Attrezzati) is opgericht in 1996 met als doel activiteiten van Italiaanse onderzoeks- en productiecentra te bevorderen die actief zijn in de sector van de op de muziek toegepaste computertechnologie. Doel is om een ontmoetingspunt te creëren voor verschillende onafhankelijke bevindingen op het gebied van het onderzoek, de productie en het leerproces van de elektro-akoestische muziek. Sinds 1999 wordt het door het Ministerie voor Cultuur en Culturele activiteiten gesteund als Organisatie voor de Promotie van Hedendaagse Italiaanse Muziek.

Voorzitter: Gisella Belgeri

Adres: Via Boezio, 33 – 00193 Roma

tel. +39 06 6880 9222 – fax +39 06 6880 9340

e-mail: info@cematitalia.it – website: www.cematitalia.it

AGIS: Associazione Generale Italiana per lo Spettacolo.

AGIS is een koepelorganisatie voor de podiumkunsten. Een aantal verenigingen maakt deel uit van de afdeling muziek, waaronder:

Adres: Agis, via di Villa Patrizi, 10 – 00161 Roma

website: www.agisweb.it

ICO: Istituzioni Concertistiche Italiane produceren meer dan 1600 concerten per jaar, waarvan meer dan de helft buiten de eigen vestigingsplaats. Zij hebben de titel verworven van tweede muziekproducerend centrum van Italië.

e-mail: www.agisweb.it – website: ufficiomusicadanza@agisweb.it
tel. +39 06 884731 – fax +39 4404254

ItaliaFestival: Vereniging van Italiaanse festivals, opgericht in 1987. Het is een multidisciplinaire (muziek, dans, theater en film) vereniging, gevormd door enkele van de meest vermaarde festivals van Italië. ItaliaFestival beweegt zich in het bijzonder op het terrein van de communicatie en promotie.

Adres: c/o Agis, via di Villa Patrizi, 10 – 00161 Roma
Tel. +39 06 884731 – fax +39 06 4404254
e-mail: feder.festival@italiafestival.it – website: www.italiafestival.it

AIAM: Associazione Italiana Attività Musicali. De AIAM wil bijdragen aan de behartiging, ontwikkeling en steun van muziekactiviteiten als uiting van de culturele waarden van de mens. Organiseert cursussen, congressen en evenementen en ontwikkelt publicaties en initiatieven gericht op een grotere verspreiding van de muziekcultuur.

tel. +39 06 884731 – fax +39 4404254
e-mail: www.agisweb.it – website: ufficiomusicadanza@agisweb.it

ASSOMUSICA: Vereniging met als doel om de verspreiding van de muziek in het algemeen - en de Italiaanse in het bijzonder - te beschermen, te promoten en te ontwikkelen, zowel in Italië als in het buitenland met bijzondere aandacht voor live muziekkuitvoeringen en met het doel om de populaire muziek een positie te laten verwerven die, ook op fiscaal gebied, gelijkwaardig is aan die van andere cultuurvormen.

Adres: Via di Villa Patrizi, 10 - 00161 Roma
tel +32 06 88473374 – fax +32 06 88473228
website: www.assomusica.org

4.2 Concertorganisaties

LOMBARDIA

Società del Quartetto di Milano

Artistieke leiding: Harvey Sachs
e-mail: sachs@quartettomilano.it
Verantwoordelijk voor organisatie en productie: Vanna Bartoli
e-mail: bartoli@quartettomilano.it
Palazzo Durini - Via Durini 24 - 20122 Milano
tel. +39 02 795393 - 02 76005500 - fax +39 02 76014281
www.quartettomilano.it

Musica e Poesia a San Maurizio

(programmering van oude muziek)
Artistieke leiding: Sandro Boccardi
Artistiek coördinator: Vera Tardiani
e-mail: sanmaurizio@quartettomilano.it
C/o Società del Quartetto di Milano
Palazzo Durini - Via Durini 24 - 20122 Milano
tel. +39 02 795393 - 02 76005500 - fax +39 02 76014281
www.quartettomilano.it

Serate Musicali

Conservatorio Verdi, Teatro Dal Verme
Galleria Buenos Aires 17 – Milano
tel. +39 0229409724 – fax +39 02 29406961
e-mail: seratemusicali@tiscalinet.it
www.seratemusicali.it

Teatro Ponchielli di Cremona

(programmering van symfonische muziek en enige kamermuziekconcerten)
Artistieke leiding: Alberto Triola
Fondazione Teatro A. Ponchielli
Casella Postale 172
C.so Vittorio Emanuele II, 52 – 26100 Cremona
tel. +39 0372 022001 – 022010 – fax +39 0372 022099
e-mail: info@teatroponchielli.it
www.teatroponchielli.it

PIEMONTE

Unione Musicale

Artistieke leiding: Giorgio Pugliaro
Artistiek secretariaat: Cecilia Fonsatti
piazza Castello, 29 – 10123 Torino
tel. +39 5669811 – fax +39 011 533544
e-mail: info@unionemusicale.it - direzioneartistica@unionemusicale.it
www.unionemusicale.it

Teatro Piccolo Regio

(programmering gericht op het hedendaagse en het experiment)
Artistiek directeur Teatro Regio: Giandrea Nosedà
C/o Teatro Regio
Piazza Castello, 215 – 10124 Torino
tel. +39 011 88151 – fax +39 011 8815214
e-mail: direzioneartistica@teatroregio.torino.it
www.teatroregio.torino.it

VALLE D'AOSTA

Saison Culturelle – Regione Valle d'Aosta

Departement Muziek: Emanuela Lagnier
e-mail: saison@regione.vda.it
www.regione.valle-aosta.it/cultura/eventi/saison/

FRIULI

Teatro Comunale di Monfalcone

Artistiek directeur: Carlo de Incontrera
Via Ceriani, 10/12 – 34074 Monfalcone (Gorizia)
tel. 0481 494 364 (programmering), 0481 494 351 (administratie) - fax 0481 494 352
e-mail: teatro@comune.monfalcone.go.it
www.teatromonfalcone.it

TRENTINO ALTO ADIGE

Società Filarmonica di Trento

Artistiek directeur: Antonio Carlini
via Verdi 30 – 38100 Trento
tel. +39 0461 985244 – fax 0461.221735
e-mail: filartn@tin.it
www.filarmonica-trento.it

VENETO

Società del Quartetto e Amici della Musica di Vicenza

Artistieke leiding: Piergiorgio Meneghini
Artistiek secretariaat: Kety Viero
Vicolo Cieco Retrone, 24 - Vicenza
tel. +39 0444 543729 – fax +39 0444 543546
e-mail: info@admvi.it
www.admvi.it

Amici della Musica di Padova

Artistieke leiding: Filippo Juvarra
Secretariaat: Mariateresa Biasio
Via San Massimo 37 - 35138 Padova
tel. +39 049 8756763 – fax +39 049 8070068
e-mail: info@amicimusicapadova.org
www.amicimusicapadova.org

Teatro Comunale di Treviso – Teatri spa

Artistieke leiding: Gabriele Gandini
Piazza San Leonardo 1 – 31100 Treviso
tel. 0422 513111 – fax 0422 513110
e-mail: teatrispa@fondazionecassamarca.it
www.teatrispa.it

LIGURIA

GOG – Giovine Orchestra Genovese

Artistieke leiding: Pietro Borgonovo
Secretariaat: Alessia Donati
galleria g. mazzini, 1/1A – 16121 Genova
tel +39 010 8698216 – fax +39 010 8698213
e-mail: info@gog.it
www.gog.it

EMILIA ROMAGNA

Accademia Filarmonica di Bologna

Voorzitter: Luigi Girati
via Guerrazzi 13 – 40125 Bologna
tel. +39 051 222977 – fax +39 051 224104
e-mail: info@accademiafilarmonica.it
www.accademiafilarmonica.it

Fondazione Musica Insieme

(seizoenprogramming en festival MICO – hedendaagse muziek: feb/mar)
Galleria Cavour 3 – 40124 Bologna
tel. +39 051 271932 – fax +39 051 231423
e-mail: info@musicainsiemebologna.it
www.musicainsiemebologna.it

Bologna Festival (seizoenprogramming)

Via delle Lame, 58 - 40122 Bologna
tel +39 051 6493397/6493245 – fax +39 051 5280098
e-mail: info@bolognafestival.it
www.bolognafestival.it

Ferrara Musica

Corso Giovecca, 38 - 44100 Ferrara
tel. +39 0532 202220/202400 - fax +39 0532 212006
e-mail: info@ferraramusica.org
www.ferraramusica.org

I Teatri

(seizoenprogramming van theater en muziek)
Artistieke leiding: Daniele Abbado
Muziekconsulent Musicale: Cesare Mazzonis
Reggio Emilia
tel. +39 0522 458854/458811
e-mail: uffstampa@iteatri.re.it
www.iteatri.re.it

Stagione Concertistica del Teatro Regio di Parma

(Auditorium Paganini: symfonische programming en solisten)
Fondazione Teatro Regio di Parma
via Garibaldi 16/a - 43100 Parma
tel. +39 0521 039393 - fax +39 0521 206156
e-mail: segreteria generale@teatroregioparma.org
www.teatroregioparma.org

TOSCANA**Amici della Musica Firenze**

Artistieke leiding: Domitilla Baldeschi
Artistiek secretariaat: Federica Di Nolfo
Segreteria.artistica@amicimusica.fi.it
Via Pier Capponi 41 - 50132 Firenze
tel. +39 055 607440/608420 - fax +39 055 610141
e-mail : info@amicimusica.fi.it
www.amicimusica.fi.it

Accademia Musicale Chigiana

(seizoen nov-apr - Muziekweek Siena/Muzikale zomer Chigiana jul-aug)
Artistiek directeur: Aldo Bennici
Via di Città, 89 - 53100 Siena
tel. +39 0577 22091 - fax +39 0577 288124
e-mail: accademia.chigiana@chigiana.it
www.chigiana.it

UMBRIA**Amici della Musica di Perugia**

direzartistica@amicimusicapg.it
Artistiek secretariaat c/o
Fondazione Perugia Musica Classica [Stichting Perugia Klassieke Muziek]
Via Danzetta, 7 - Perugia
tel. +39 075 5722271 Fax +39 075 5725264
e-mail: info@perugiamusicaclassica.com
www.perugiamusicaclassica.com

ABRUZZO

Società Aquilana dei Concerti "B. Barattelli"

Artistieke leiding: Giorgio Battistelli
Artistiek secretariaat: Sebastiano Santucci
tel. +39 086 224262
e-mail: barattelliconcerti@barattelli.org
www.barattelli.org

LAZIO

IUC - Istituzione Universitaria dei Concerti

(concerten georganiseerd bij het Auditorium van de Universiteit La Sapienza, Roma)
Artistieke raad: Antonio Ballista, Ennio Morricone, Franco Piperno, Nicola Sani
Artistiek secretariaat: Francesca Fortuna
Lungotevere Flaminio 50 – 00198 Roma
tel. +39 06 3610051/52 – fax +39 06 36001511
e-mail: segreteria.iuc@concertiuc.it
www.concertiuc.it

Accademia Filarmonica Roma (Teatro Olimpico)

Artistieke leiding: Marcelllo Panni
Artistiek coördinator: Simone Ciolfi
via Flaminia 118, Roma
tel. +39 06 3201752
e-mail: dir.artistica@filarmonicaromana.org
info@filarmonicaromana.org
www.filarmonicaromana.org

Accademia di Santa Cecilia

Voorzitter: Bruno Cagli
c/o Parco della Musica
l.go Luciano Berio 3 – 00196 Roma
tel. +39 06 80242501
e-mail: info@santacecilia.it
www.santacecilia.it

CAMPANIA

Associazione Alessandro Scarlatti

Bestuurlijk en artistiek secretariaat: Chiara Eminente
P.za dei Martiri 58 – 80100 Napoli
tel. +39 081 406011 – fax +39 081 405637
e-mail: info@associazionescarlatti.it
www.associazionescarlatti.it

Teatro di San Carlo

(voornamelijk symfonische concertseries, enkele kamermuziekconcerten)
Fondazione Teatro di San Carlo
Artistieke leiding: Jeffrey Tate
Assistent Artistieke leiding: Prof. Francesco Andolf
Via San Carlo 98/f – 80132 Napoli
tel. +39 081 7972331
e-mail: infoteatro@teatrosancarlo.it
www.teatrosancarlo.it

SICILIA

Amici della Musica di Palermo

Artistieke leiding: Dario Oliveri
direzioneartistica@amicidellamusicapalermo.it
Villa del Pigno – via Angiò 27
90142 Palermo
tel. +39 091 6373743
e-mail: info@amicidellamusicapalermo.it
www.amicidellamusicapalermo.it

Teatro Massimo

(voornamelijk symfonische concertseries, enkele kamermuziekconcerten – zomerseizoen Teatro di Verdura jul-aug)
Artistiek directeur: Lorenzo Mariani
P.za Aragonesi – 90134 Palermo
tel +39 091 6053422
e-mail: direzioneartistica@teatromassimo.it - direzioneoperativa@teatromassimo.it
www.teatromassimo.it

Associazione Musicale Etnea

Artistieke leiding: Emanuele Casale
Via Museo Biscari 10 – Catania
tel +39 095 321252 – fax +39 095 320424
e-mail: direzioneartistica@ame.ct.it - info@ame.ct.it
www.ame.ct.it

SARDEGNA

Stagione Concertistica del Teatro Lirico di Cagliari

(voornamelijk symfonische concertseries, enkele kamermuziekconcerten)
Artistiek directeur: Massimo Biscardi
Algemeen secretariaat: Salvatore Sanna
Via Sant'Alenixedda – 09128 Cagliari
tel +39 070 40821
e-mail: info@teatroliricodicagliari.it
www.teatroliricodicagliari.it

4.3 Festivals

Settimane Musicali di Stresa e del Lago Maggiore

(zomer)

Vereniging Muziekweken van Stresa – Internationaal Festival

Artistieke leiding: Gianandrea Noseda

Assistente artistieke leiding: Dario Betti

Artistiek secretariaat: Sara Ricordi

Festivalbureau: Via Carducci 38 - 28838 STRESA (VB)

tel. + 39 0323 31095/30459 fax +39 0323 33006

e-mail: info@settimanemusicali.net - direzione@settimanemusicali.net

segreteria.artistica@settimanemusicali.net

www.stresafestival.eu

Festival Settembre Musica

(september, klassiek/hedendaags)

Secretary General: Francesca Colombo

Organisatorische leiding: Claudio Merlo

C/o Comune di Torino

via San Francesco da Paola 3 – 10123 Torino

tel +39 011 4424703 – fax +39 011 4434468

e-mail: settembre.musica@comune.torino.it

www.settembremusica.it

Festival di Milano Musica

(okt-nov, hedendaags)

Artistiek directeur: Luciana Pestalozza

Vereniging voor hedendaagse muziek

Via Pontaccio, 10 – 20121 Milano – tel/fax +39 02 2049954

Via Kramer, 32 – 20129 Milano – tel/fax +39 02 20403478

e-mail: informazioni@milanomusica.org

www.milanomusica.org

Festival Internazionale Autunno Musicale a Como

Centro Attività Musicali e Teatrali Autunno Musicale

Leiding: Italo Gomez

via Cantoni 1 – 22100 Como

tel. +39 031 571150 – fax +39 031 570540

e-mail: autunnomusicale@camtam.it

www.camtam.it

Festival di Cremona Claudio Monteverdi

(juni, oude muziek)

Teatro Ponchielli di Cremona

(seizoenprogramming van symfonische muziek met enkele kamermuziekconcerten)

Artistieke leiding: Arnaldo Bassini

Fondazione Teatro A. Ponchielli [Stichting Theater A. Ponchielli]

Casella Postale 172

C.so Vittorio Emanuele II, 52 – 26100 Cremona

tel. +39 0372 022001 – 022010 – fax +39 0372 022099

e-mail: info@teatroponchielli.it

www.teatroponchielli.it

Festival Nuove Settimane Barocche in Brescia e Provincia

(sept-okt-nov, oude muziek)
Artistieke leiding: Emanuele Beschi e Francesco Lattuada
Associazione Nuove Settimane Barocche
Via Benedusi 53 – 25082 Botticino (Brescia)
tel +39 030 2691261
e-mail: info@nuovesettimanebarocche.it
www.nuovesettimanebarocche.it

Festival Lodoviciano

(sept-okt, oude muziek)
Artistieke leiding: Giovanni Battista Columbro
P.za Matteotti 2 – 48019 Viadana (Mantova)
tel +39 0375 7861786210 – fax +39 329 0175516
e-mail: info@festival-lodoviciano.it
www.festival-lodoviciano.it

Festival Settimane musicali meranesi

(zomer)
Artistiek directeur: Andreas Cappello
C.so Libertà 45 – 39012 Merano
tel +39 0473 212520 - fax +39 0473 239043
e-mail: info@meranofestival.com
www.meranofestival.com

Settimane Musicali Gustav Mahler

(jul aug)
Artistiek directeur: Josef Lanz
via Dolomiti 31 – 39034 Dobbiaco (Bolzano)
tel. +39 0474 976151 – fax +39 0474 976152
e-mail: info@gustav-mahler.it
www.gustav-mahler.it

Biennale di Venezia

(september, hedendaags)
Artistieke leiding 2008: Luca Francesconi
Dance Music Theatre sections
Palazzo Giustinian Lolin, San Vidal, San Marco 2893 – 30124 Venezia
tel +39 041 5218898 – fax +39 041 5218843
e-mail: dmtsegreteria@labiennale.org
www.labiennale.org

Ravenna Festival

(jun-jul, voornamelijk symfonisch)
Artistiek directeuren: Cristina Mazzavillani Muti, Franco Masotti, Angelo Nicastro
Fondazione Ravenna Manifestazioni
via Dante Aligheri 1 – 48100 Ravenna
tel +39 0544 249211 – fax +39 0544 36303
e-mail: info@ravennafestival.org
www.ravennafestival.org

Angelica-Festival Internazionale di Musica

(mei, hedendaags)
Artistieke leiding: Massimo Simonini
Bestuurlijk secretariaat: Sandra Murer
via Gandusio 10 – 40128 Bologna
tel/fax +39 051 240310
e-mail: info@aaa-angelica.com - massimosimonini@aaa-angelica.com
www.aaa-angelica.com

Grandezze e Meraviglie – Festival Musicale Estense

(sept-okt-nov, oude muziek)

Artistieke leiding: Enrico Bellei

Associazione Musicale Estense

Via S. Michele 40/42 – 41100 Modena

tel/fax +39 059 214333

e-mail: enrico.bellei@tiscalinet.it - festival@grandezzemeraviglie.it

www.grandezzemeraviglie.it

Soli Deo Gloria

(doorlopend, alleen orgel en klavecimbel)

Associazione Cappella Musicale San Francesco da Paola

via Emilia all'Ospizio 62 – 42100 Reggio nell'Emilia

tel +39 0522 555392

e-mail: info@cappellamusicale.it - info@solideogloria.eu

www.cappellamusicale.it

Festival delle Nazioni

(aug-sept)

Artistiek directeur: Aldo Sisillo

Bestuurlijk directeur: Roberto De Lellis

via Marconi 8, 06012 Città di Castello (PG)

e-mail: info@festivalnazioni.com

www.festivalnazioni.com

Festival Internazionale “Elba Isola Musicale d’Europa”

(september)

Artistiek directeur: George Edelman

Tesi Viaggi, Calata Italia 8 - 57037 Portoferraio, Isola d'Elba

tel +39 0565 914 772 – fax +39 0565 908 928

e-mail: elbamusica@quipo.it

www.elba-music.com

RomaEuropaFestival

(herfst, hedendaags en experimenteel)

Fondazione RomaEuropa

Artistieke leiding: Fabrizio Grifasi

OPIFICIO spazio contemporaneo

Via dei Magazzini Generali 20/A 00154 Roma

tel + 39 06 45553000 – fax +39 06 45553005

e-mail: romaeuropa@romaeuropa.net

www.romaeuropa.net

Festival Scelsi

(hedendaags)

Fondazione Isabella Scelsi

Voorzitter: Nicola Sani

Fondazione Isabella Scelsi

Via di San Teodoro 8 – 00186 Roma

Tel +39 06 69920344 – fax +39 06 6992 04040

e-mail: fondazione@scelsi.it

www.scelsi.it

Festival Nuova Consonanza

(herfst, hedendaags)

Artistieke leiding: Alessandro Sbordoni

Associazione Nuova Consonanza [Vereniging Nieuwe Samenklank]

Via Pietro Borsieri, 20 - 00195 Roma

tel +39 06 3700323 - fax +39 06 3720026

e-mail: info@nuovaconsonanza.it

www.nuovaconsonanza.it

Festival Barocco di Viterbo

(aug-sept, oude muziek)

Artistiek directeur: Riccardo Marini

Uffici: Apt – P.za dell'Oratorio 2 – 01030 San Martino al Cimino (VT)

tel. +39 0761 306340

e-mail: segreteria@apt.viterbo.it

www.provincia.vt.it/barocco/default.asp

Festival Pontino di Musica

(juli)

Artistiek coördinator: Riccardo Cerocchi

Campus internazionale di musica [Internationale muziekcampus]

Via Varsavia 31 - 04100 Latina

tel +39 0773/605551 - fax +39 0773/628498

e-mail: info@campusmusica.it

www.festivalpontino.it

Ravello Festival

(zomer)

Orchestral section director: Aurelio Canonici

Chamber music section director: Carlo Torlontano

Musical promenades section director and artistic organizer: Stefano Valanzuolo

Fondazione Ravello [Stichting Ravello]

Sala Frau, Viale Richard Wagner, 5 - 84010 Ravello (Sa)

tel. +39 089 858 360 - Fax +39 089 858 6278

e-mail: info@ravellofestival.com

www.ravellofestival.com

Associazione di Musica Antica "Antonio il Verso"

(mrt-dec, oude muziek)

Bureau c/o Sezione Musica Dipartimento Universitario AGLAIA

via Divisi 81 – 90133 Palermo

tel. +39 091 6168373

e-mail: info@antonioilverso.it, danieleficola@antonioilverso.it, marcellamusachia@antonioilverso.it

www.antonioilverso.it

Om andere informatie te vinden over concertorganisaties en festivals in Italië:

- PAYE 2006
- www.promomusic.it
- www.giornaledellamusica.it (in het Italiaans)
- www.amadeusonline.it

4.4 Verenigingen voor hedendaagse muziek

Dit is een lijst van verenigingen die zeer actief zijn op het gebied van hedendaagse muziek. Zij zijn vermeld met het oog op mogelijke uitwisseling met vertolkers en componisten, co-producties en allianties.

Sixxen Altre Musiche

Roncade Contemporaneità Sonore / Paese Concerti di Primavera (VII edizione)

Artistiek directeur: Pietro Bertelli

Ensemble in residence: Sestetto di Percussionisti Brake Drum Percussion

Locaties: cinema-teatro (300 pl.) (Treviso) – ville venete (100 pl.)

Vicolo Sottana 2/E - 31030 Padernello di Paese (TV)

Tel +39 0422 958812

e-mail: bdp@iol.it

www.brakedrumpercussion.com

CHROMAS – Associazione Musica Contemporanea

Trieste Prima – Incontri Internazionali con la Musica Contemporanea (herfst)

Voorzitter Adriano Martinolli D'Arcy

Artistiek directeur: Giampaolo Coral

Ensemble in residence: Ensemble Chromas

Locaties: Teatro Lirico (1200 pl.) – Ridotto Teatro Lirico (220 pl.) Teatro Miela Reina (400 pl.) Basilica S. Silvestro (80 pl.) Sala Tripovich (950 pl.)

Bureau: via Ponchielli, 3 - 34122 – Trieste – ITALIA

tel. +39 040 366837/307977

e-mail: giamco@libero.it, adriano@martinolich.it

www.chromas.it

Opmerking: Het Festival TRIESTE PRIMA – Internationale ontmoetingen met de Hedendaagse Muziek wordt ontwikkeld als coproductie met de Stichting Teatro Lirico G. Verdi van Triëste en met medewerking van de regionale vestiging van de RAI voor Friuli Venezia Giulia.

Amici della Musica di Modena

Concerti d'Inverno

(jan-mrt, hedendaags)

Plaats: auditorium (ongeveer 160) één uitvoering in het Teatro Comunale (ongeveer 1200)

(okt-apr, van Mozart tot hedendaagse muziek)

Locaties: gemeenten van de provincie Modena – auditorium en kerken met ongeveer 150-200 plaatsen

Artistiek directeur: Claudio Rastelli

Bureau: Via Bacciolani, 25 - 41100 Modena

tel +39 059 372467 – fax +39 059 375660

e-mail: mail@amicidellamusicainfo.it, direzione.artistica@amicidellamusicainfo.it

www.amicidellamusicainfo.it

Associazione Culturale Sentieri Selvaggi

(gehele jaar)

Artistiek directeur: Filippo Del Corno

Assistent artistieke leiding: Francesca Fenoglio

Ensemble in residence: Sentieri selvaggi (8 musici)

Bureau: Viale Monza, 169

tel/fax +39 02 28510170

e-mail: mail@sentieriselvaggi.org

www.sentieriselvaggi.org

ASSOCIAZIONE SPAZIOMUSICA

Festival SpazioMusica

Artistiek directeur: Fabrizio Casti

Assistent artistieke leiding: Marcello Pusceddu

Ensemble Spaziomusica (tot 12 uitvoerenden)

Locaties: Sala Exmà (100), Cripta di San Domenico (150), Auditorium Ersu (200)

Bureau: via Liguria 60, 09127 Cagliari

tel +39 070 400844

e-mail: info@festivalspaziomusica.it

www.festivalspaziomusica.it

TICONZERO ASSOCIAZIONE CULTURALE

MICROONDE festival

(jun-jul, dec)

Artistiek directeur: Alessandro Olla

Assistent artistieke leiding: Silvia Schirru

Ensemble van 14 musici, 1 videokunstenaar, 1 danseres

Plaats: archeologische sites in de openlucht (ongeveer 1000-5000)

Postadres: 9 via libia – 09044 quartucciu CA

tel/fax + 39 070 8607522

e-mail: info@ticonzero.org

www.ticonzero.org

Opmerking: er worden practica en stages georganiseerd.

Het festival "MICROONDE" is gespecialiseerd in onderzoek en muziekexperiment en omvat daarbuiten ook andere kunstzinnige expressievormen zoals: dans, theater en videokunst.

Taukay Edizioni Musicali

Hedendaags – Overzicht van Nieuwe Muziek (tiende editie) (herfst)
Internationaal Concours van Hedendaagse Muziek "Città di Udine" Biennale (zesde editie)
Assistent artistieke leiding: Cristina Scuderi
Locaties: Teatro San Giorgio 230 plaatsen – Teatro Palamostre 500 plaatsen
Bureau: via del Torre 57/5 - 33047 Remanzacco (UD)
tel +39 0432 649244 – fax: +39 0432 649575
e-mail: info@taukay.it
www.taukay.it

Opmerking: elk jaar in de herfst worden gemiddeld 5/6 verschillende voorstellingen gedaan, die alle als focus hedendaags hebben. Vaak wordt tegelijkertijd beeldende kunst en werk van videomakers tentoongesteld. De manifestatie brengt vernieuwende voorstellingen uit binnen- en buitenland. De winnende composities van het concours (gemiddeld 100 deelnemers per editie afkomstig uit de hele wereld) worden uitgevoerd binnen het Overzicht en brengen het mondiale muziekpanorama binnen handbereik.

Trio Debussy (Antonio Valentino, Piergiorgio Rosso, Francesca Gosio)
"Tra Futuro & Passato" cinque appuntamenti con la musica contemporanea
(oktober)

Artistieke leiding: Trio Debussy
Locatie: Pinerolo (To) Sala da concerto I.Tajo (150 pl.)
c/o Antonio Valentino, via Lanzo 247, Torino
tel +39 011 2205319
e-mail: valentino@triodebussy.com
www.triodebussy.com

Associazione FontanaMIX

EXITIME - Uno spazio per le nuove musiche (okt-dec)
Artistiek directeur: Paolo Aralla – Francesco La Licata (francescolalicata@iperbole.bologna.it)
FontanaMIX ensemble (ensemble in residence c/o il DMS dell'Università di Bologna) – van 5 tot 15 musici

Locatie: Auditorium Manifattura delle Arti – 200 pl.
Postadres: via dell'Uccellino, 1 – 40141 Bologna
e-mail: fontanamix@gmail.com
www.fontanamix.it/EXITIME-04/exitime.html

Opmerkingen: Practica instrumentale uitvoering gewijd aan de 20ste-eeuwse muziek – in samenwerking met de vakgroep Muziek en Toneel van de Universiteit van Bologna

MUSICA D'OGGI

Omaggio a...
(oktober)
Artistieke leiding: Silvia Belfiore
Postadres: via Galimberti 22
tel.: 333.7141701
e-mail: silviabelfiore67@virgilio.it

Associazione Musicale Accademia

Quartetto di Sassofoni Accademia
(seizoen, het gehele jaar)
Largo del Popolo, 8 – 67069 Tagliacozzo (AQ)
tel +39 338 4040385 – fax +39 06 233 213 301
e-mail: quartettoaccademia@libero.it
www.accademiasax.com

Associazione Xenia Ensemble

EstOvest. Un viaggio nella Musica di Oggi

(okt-nov)

Corso Internazionale di Musica da Camera per Giovani Strumentisti ad Arco

(eind jul-begin aug, twee weken)

Artistieke leiding: Elizabeth Wilson

Leiding cursus: corso@xeniaensemble.it

Locaties: verschillende plaatsen in de stad Turijn en provincie (tentoonstellingsruimten, auditorium, theaters)

Locatie cursus: Centro di soggiorno di Pra Catinat (Torino)

Ensemble in residence: Xenia Ensemble (strijkkwartet)

I.go Po Antonelli, 17 – 10153 Torino

tel/fax +39 011 8124881

e-mail: info@xeniaensemble.it

www.xeniaensemble.it

Dedalo Ensemble

Sulle Ali del Novecento

(nov-apr, hedendaags)

Artistiek directeur: Vittorio Parisi

Villaggio Prealpino, trav.X n.25 – 25136 Brescia

e-mail: info@dedaloensemble.it

www.dedaloensemble.it

Associazione “NUOVI SPAZI MUSICALI”

(oktober, hedendaags)

Artistiek directeur: M.o Ada Gentile

Assistent artistieke leiding: Dr. Franco Mastroviti

Locaties: l'Accademia di Ungheria, l'Accademia Americana, il Forum Austriaco etc. (ca. 150 pl.)

Er worden solisten of kamermuziekensembles uitgenodigd met maximaal 6 uitvoerenden.

Via Divisione Torino, 139 - 00143 Roma

tel./fax +39 06 5021208

e-mail: ada.gentile@tin.it

<http://web.tiscalinet.it/nuovispazimusicali>

Opmerking: Veel geprogrammeerde werken zijn geschreven in opdracht van het Festival.

Associazione Dissonanzen

(jan-apr, hedendaags)

Artistiek coördinator: Claudio Lugo

claudio.lugo@dissonanzen.it

Secretariaat: Ciro Longobardi

ensemble@dissonanzen.it

Ensemble in residence: Dissonanzen (4-11 personen)

Locaties: Auditorium del Conservatorio San Pietro a Majella (300 pl.), Chiesa di S.Caterina da Siena

(120 pl.), Auditorium dell'Istituto Francese Grenoble di Napoli (250 pl.) Teatro di Portici (200 pl.)

Bureau: Via Riviera di Chiaja 264 - Napoli

tel. +39 081 662294

e-mail: info@dissonanzen.it

www.dissonanzen.it

4.5 Concoursen – cursussen

Muziekconservatoria

www.musica-arte.com/conser.htm

Scuola di musica di Fiesole

Via delle Fontanelle, 24 – 50016 S. Domenico di Fiesole – Firenze

tel +39 (0)55 5978527 – fax +39 (0)55 599686

e-mail: segrdidattica@scuolamusica.fiesole.fi.it

www.scuolamusica.fiesole.fi.it

Fondazione Italiana per la Musica Antica

Corso di Musica Antica (juli)

via Col di Lana 7, C.P. 6159 - 00195 Roma

tel/fax +39 06 3210806

e-mail: fima.rm@agora.it

www.fima-online.org/

Concorso "Alfredo Casella" e Corsi dell' Accademia Musicale Chigiana

Zie: Accademia Musicale Chigiana (afdeling seizoensprogrammering)

www.chigiana.it/concorso.htm

Concorso Evangelisti

Zie: Festival Nuova Consonanza (deel 'festival')

www.nuovaconsonanza.it

Concorso a Camillo Togni

www.dedaloensemble.it

Premio di Trieste

Tweejaarlijks internationaal kamermuziekconcoers (10e editie mei 2007)

Associazione Chamber Music Trieste

Artistieke leiding: Fedra Florit

via Mazzini 12 – 34121 Trieste

tel +39 040 3480598 – fax +39 040 3477959

e-mail: info@acmtrioditrieste.it

www.acmtrioditrieste.it

Voor een volledige lijst van concoursen wordt verwezen naar

www.giornaledellamusica.it/

Overzicht feestdagen

1 januari	Nieuwjaar
6 januari	Driekoningen
12 en 13 april	Pasen (2009) 2e paasdag: Sant'Angelo
25 april	Bevrijdingsdag
1 mei	Dag van de Arbeid
2 juni	Feest van de Republiek
28 augustus	Maria-Hemelvaart (2009)
1 november	Allerheiligen
8 december	Onbevleete Ontvangenis
25 december	Kerstmis
26 december	Santo Stefano [Tweede Kerstdag]